

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Ivstitia Et, Ivs. Sex Libris totidem Tractatus appono, nempe de rerum
Dominio, de Restitutione, de Contractibus Gratuitis, de Contractibus
Onerosis, de Contractibus Fortunæ, de Contractibus Adminicularis, de
Quasi-Contractibus, & nonnullis Innominatis

Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663

Cap. 7. Circa Ludum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80681](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80681)

Sectio II. De Contract. Fortunæ. 225

DVBIVM VII.

Quando sponso fit inter Antonium & Joannem, quod Antonius Joannem saltu, vel cursu superabit, & Joannes postea saltare, aut currere non vult: Joannes debetne solvere?

⁵⁰ *Solvere debet.* Quia cum per ipsum stet, scilicet completa conditio. Sicut si emiles iactum retis, & pisco solutio piscator nollet rete iacere, deberet reddere spem laci estimationem, sic Azorius *part. 3. lib. 11. capite 19. in fine.* Filluc. *tr. 37. numero 18.*

⁵¹ *Non debet.* Quia communiter potius per modum ludi quam sponsonis primum, illud, aut pena solet imponi. Ita *Lag. tom. secund. de inst. d. 31. num. 79.* In huius expositionem.

⁵² *Differtur.* Distinguentia existimo. Nam hæc concretio potest fieri per modum mere sponsonis, que italice vocatur *Scomessa*, Gallice *Gageure* Hispanice *Apuesta*, Differentia autem videtur esse inter ludum & sponsonem, nam in contractu ludi, licet ludo incepto, non possit ludens resistere ante finem illi saltu, vel saltu & commotione inceptam, non tamen incepto ludoslem per pollunt non ludere, nec alium animum sese obligandi videntur habere. Sponso autem videtur solo consensu perfici, & ea facta, & acceptata, non potest unus eorum resistere. Hoc supposito pronotatio ad saltum vel cursum pena, aut premio addito, potest fieri sicut quando aliqui qui sese ad aliud ludi genus pronocant; sicut enim pila, sic cursu vel saltu certare possunt; & tunc ante inceptum ludum, cursum vel saltum non est obligatio quasi concertando de veritate rei, & de eventu, tunc locum habebit doctrina illa P. Azorij, ac Fillucij. Ex circumstantiis autem constabit, quando uno, vel altero modo se voluerint obligare.

DVBIVM VIII.

An irrita sit super electione futura summi Pontificis, aut Cardinalium sponso?

⁵³ *Statut. quæstio.* Plus IV. prohibuit fieri sponsones super electione futura summi Pontificis, solum tamen tempore sedis vacantis, & in Urbe Romana, vel ubi conclave fieret, & solum sub penis Gubernatoris, & futuri Pontificis arbitrio. Quæsierim num sit irrita huiusmodi sponso?

⁵⁴ *Ita non est.* Irrita non est. Quia consuetudine videtur derogata cas irritans sponsones. Vnde contravenientes nulla censura ligantur, nec etiam extenditur prohibitio ad sponsones super Cardinalis alicuius electionem. Sic Azor. *p. 3. lib. 11. numer. 20.*

⁵⁵ *Est irrita.* Irrita omnino est quia Gregor. XIV. in Bulla qua incipit, *Cogit nos.* Bullam P. J. IV. renouavit, eamque ad sponsones super Cardinalium electione tempus etiam ante sedem vacantem, & ad omnem locum etiam extra Urbem, & locum electionis. Et addidit, excommunicationem lata sententia Papæ reservatam, & denique hæc sponsones de novo irritavit, & annullavit, ita Filluc. *tr. 37. c. 2. qu. 7. & 3. Lugo 10. 2. de inst. d. 31. numer. 90.* Hoc verum esse existimo Vnde post Gregorij Bullam lacrum sponsonum huiusmodi restituendum erit.

CAPVT VIII.

Circa Ludum.

DVBIVM IX.

An vetum, aut iuramentum non ludendi possit sub morali obligare?

⁵⁶ *Non potest.* Non potest. Quia ludus secundum se est res indifferentis, & que bene, vel male potest fieri, votū verò debet esse de bono meliore. Sic nonnulli apud Sanchez. *l. 3. De cal. c. 18. numer. 2.*

⁵⁷ *Potest quidem.* Potest quidem. Quia potest quis cum lude, & merito obligare se ad abstinendum ab aliquibus licitis, ac bonis, v. gr. à matrimonio, & à certis cibis salutaribus, ab amicorum conviviis &c. Sic ergo potest aliquis ex meliore fine à delectatione cibi abstinere, ut magis Deo vacare valeat, vel ut pro peccatis satisfaciatur. Ita Sanchez *citatus.* & alij apud ipsum.

⁵⁸ *Primam sc. etiam reicio, & aliquid addo.* Primam sententiam omnino reicio, & indico quādonā huius voti seu iuramenti violatio sit gravis, aut levis. Porro si finis fuit temporis iactura, non erit gravis violatio si per paruum tempus luserit etiam magnā summam, sine periculo tamen persistendi in ludo per longius tempus. E contra si finis fuit vitare pecuniæ iacturā, aliorū peccatorū pericula, violatio erit gravis modico et à tempore ludere summā notabilem; & è contra non erit gravis longiori tempore ludere sine periculo aliorum peccatorum, aut iacturæ talis fortunarum, quale voto vel iuramento impedire intendebat.

DVBIVM X.

An sit lethale peccatum ludere principaliter propter lucrum.

⁵⁹ *Est lethale.* Est quid. Quia tam desideraretur, & intendetur principaliter proximi damnum

num contra decimum decalogi præceptum, *Non concupisces rem proximi tui.* sic Gabriel. in 4. d. 15. q. 13. concl. 3. Abul. ad c. 6. Math. 9. 53. & alij plures apud Salas de ludo, dubio. secund. numero primo.

60
Lethale
non est.

Non est lethale. Quia sicut non est contra nonum præceptum proximi uxorem desideraret modo licito hoc est casu, quo eius maritus moreretur, ita non est contra decimum præceptum desiderare rem proximi tui modo licito, id est, quod ea res tua fiat per ludi contractum. Ita Molina d. 511. Sanchez libro primo consil. capite 8. dub. 24. numero 11. Salas, citatus, & alij apud ipsos.

61
Hæc sententia
mihi
probabilis.

Hæc sententia communis est. Primæ autem fundamentum non videtur: eodem enim argumento probari posset, nec etiam posse lucrum haberi ut finem ludi minus principalem, cum neque hoc modo possimus aliena concupiscere, eo concupiscentiæ genere, quod ibi prohibetur.

D V B I V M X I.

An ludere principaliter propter lucrum sit saltem veniale piaculum?

62
Est quidem
veniale.

Est profecto. Quia finis ludi est licita recreatio, est autem peccatum veniale convertere in alium finem rem ad finem alium inveniunt. Et quia ille actus pertinet ad prodigalitatem, exponere scilicet pecunia fortunæ. Sic Nauar. summ. capite 19. numero 3. & 8. Covar. Vega, & alij quos refert Salas de ludo dub. 3. numero secund. & 4. Azor. p. 3. lib. quint. capite 24. qu. 1. dicens eum actum esse otiosum, nam otiosus est actus qui ad nullum honestum finem est utilis: talis autem videtur esse lusus, in quo non est maior spes lucri, quam timor iacturæ: non enim videtur utilis ad lucrum, quare si non ad recreat omem, sed ad solum lucrum ordinetur videtur esse actus otiosus. Petr. Ledes. apud Salas n. 4. asserit esse veniale, quia actus ille continet avaritiam, cui ipse Salas videtur consentire, & approbat Sanchez li. consil. capite octavo dub. 24. n. 12.

63
Veniale non
est.

Quando debet concurrere circumstantiæ non est veniale piaculum propter lucrum principaliter ludere. Quia, fundamenta contrariæ sententiæ solidatæ non nituntur: possit lucrum honeste appeti, & procurari. Ita Medina, Sotus, & alij à Salas citati *ubi supra* Lugo tom. 2. de iust. d. 31. n. 4.

64
Cum his
opinor.

Cum his opinor. Quia non est peccatum ordinare medium ad eum finem, ad quem est utile, si finis ipse licitus sit. Sic potest homo absque veniali comedere cibum delectabilem potius quam ingratum, licet uterque sit æque sufficiens ad naturæ sustentationem, & hoc propter delectationem illam moderatam, quam licite percipere potest ad recreandam naturam. Et quia ludus non est actus otiosus non solum quando est maior spes lucri, sed etiam quando esset æqualis. Nam sicut qui emit domum iusto pretio, non plus lucratur, quam perdat, & tamen emptio illa non est otiosa, sed utilis ad habendam domum, quam desiderat: sic qui ludit desiderat maius illud lu-

crum, ad quod necessarium est dispendium periculi iacturæ, nec est otiosus ludus, cum sit utilis ad maius lucrum, quod sine iacturæ æqualis periculo obtineri non potest. Quare nec est prodigalitas, cum non exponatur pecunia periculi sine causa, sed propter spem lucri maioris. Denique in vniuersum verum non est, ludum cum huiusmodi intentione avaritiæ continere; quia desiderium lucri, nisi nimium sit, non semper continet avaritiæ, cum possit lucrum honeste appeti, & procurari ad familiaræ, vel status sustentationem.

D V B I V M XII.

Licitumne est ludere preces sacras, si quis videtur debet aliquoties pro victore aut pro animabus purgatorij Angelicam (v. gr.) salutationem recitare?

Non est licitum. Quia irreuerentia est, sacra profanis admiscere. Imo est simonia, si se civiliter ad id velint collatores obligare, sic Ludon. Lopez. p. 2. Instruct. capite 32. in fine Vega v. ludus, c. 14.

Licitum est, quia potest sine irreuerentia, & sine simoniæ periculo geri. Ita Nauar. summ. cap. 20. numero 7. Sanchez lib. primo consil. capite octavo dub. 24. numero 15. Rebellus de iust. lib. 12. Salas de ludo dub. 23. n. 1.

Placet mihi sententia hæc, nam duplex illa conditio (quam Doctores eius innuunt) concurrere potest. Prima conditio est, ne propter præsentiam ludi periculum sit defectus debiti reuerentiæ in oratione soluenda dum ob redditum ad ludum, mente omnino distracta, & festinanter oratio quasi ludica recitatur, quis verò abneget haud difficile posse huic incommodo occurrere? Secunda circa simoniæ conditio servatur, si utrinque oratio soluenda sit, si enim vnus solvere aliquid temporale deberet, si vinceretur, alter vero, quia nihil aliud habet debeat si vincatur, preces recitare, iam adesset simoniæ periculum, quatenus temporale opponitur spirituali in contractu oneroso, in quo exigitur æqualitas inter id, quod ab utroque ludente est soluendum. Quod periculum cessat, si utrinque aliquid mere spirituale solvatur, commutare enim spirituale pro spirituali, non est prohibitum, nisi de iure humano in aliquibus materiis, v. gr. in Beneficiis. Quare nec etiam si ludentes se civiliter obligent, simonia interueniret.

DVBIVM XIII.

An Peccent lethaliter exponentes mensas
publicas ad ludendum: recepturi om-
nes, qui ludere volunt, remissive?

DVBIVM XIV.

An lethaliter delinquant, qui contra
legem præscriptum ludo prohibito
dant operam?

cus ludo aleæ defertiens; communione priuatur
(quod intelligendum de laico nimis ludo dedi-
to) illa tamen prohibitio saltem quoad laicos
non est vñ recepta. Lessius. 6.

DVBIVM XV.

An Clerici peccent lethaliter ludis prohi-
bitis operam exhibentes?

Vidimus varias esse leges, quibus ludus
Clericis prohibetur, quædam quidem
Cæareas in Authent. Interdicimus, Codic. de Leges Cæ-
Episc. & cleric. de qua pœna aut lege cutan. sarcas, &
dum non est, cum princeps sæcularis Canonicus
non vacat pœnam Clericis imponere, vel contra cle-
legem specialem pro Clericis ferre, ut cum aliis ricas luden-
annuat Molina. d. 512. Alias Canonicas in can. res ad me-
41. & 42. Apostolorum, qui habetur. cap. 1. dist. moriam
35. Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus aduoco.
alea, ac ebrietati vacans aut desinat,
aut deportatur. Subdiaconus, aut Can-
tor aut Lector similia faciens, aut desinat, aut
separetur. Et in cap. Clerici, de vita & honest.
Clericor. de eisdem dicitur: Ad aleas & taxillos
non ludant, nec huiusmodi ludis interfint. De-
nque Tridentinum sess. 22. c. 1. renouat omnes
antiquos Canones circa hanc materiam, eorū-
que pœnas, adductis aliis Ordinarij arbitrio im-
ponendas. Quæritur igitur, num Clerici de-
linquant lethaliter his ludis operā impendendo.
Delinquant plane. Quia leges hæc
graves equidem transgrediuntur. Sic Molina
d. 512. circa fin. Sanchez lib. 1. consil. c. 8. dub.
25. Salas de ludo dub. 24. Lessius l. 2. cap. 27.
dub. prim. & alij communiter.

Minime grauius delinquant. Quia quantum
ex præcepto iuris positum non videtur esse ma-
teria hæc adeo grauis. Et quia hi canones non
videntur hoc tempore recepti, nisi quatenus
prohibent id fieri cum scandali periculo, nec
per superiores curari, ut executioni mandentur.
Ita Caietan. & Henric. apud Sanchez n. 3. &
videntur fateri Lessius n. 5. Filliuc. tr. 37. n. 59.

Ego existimo, frequentiam solam in Cleri-
cis prohiberi, prout significant verba illa, Va-
cans, Defertiens, Aleator, quæ consuetudinem
significant. Vnde Clericus lethaliter non delin-
quet si rato ludat etiam magnam quantitatem
excluso scandalo. Monuerim tamen, vix posse
contingere, quod sine graui scandalo Clericus
publice ludat magnam pecuniæ summam, &
ex longo tempore ludo vacet. Negari autem non
potest, canones illos receptos hodie non esse in
toto suo rigore, cum & de laicis etiam & de
Clericis omnibus loquantur.

DVBIVM XVI.

An Religiosi delinquant chartis ludentes?

Lethaliter peccant. Quia ludus chartarum
Religiosis longe magis indecens est, & scā-
dalosus aliis, quam Clericis sæcularibus eoque
magis ipsis indecens, & scandalosus aliis quo
archiorem vitam profitentur. Sic Alcozer. l. de
ludo. c. 11. mitius Rebellus l. 12. de inst. g. 1. putat
Religiosos

68 Ecolo ludam alearum seu fortunæ prohi-
beri leg. 2. 3. & 4. ff. alea vñ, & in Auth.
Alearum vñ, Cod. de aleatorib. & alear.
vñ. Vbi additur, vñtum non esse condemnan-
dum ad solvendum, imo concedendam ei,
vel eius hæreditibus soluti repetitionem: permi-
tunt tamen in his legibus in conuuiuijs, quod ad
comendandū est. Prohibentur etiam sponsones
à circumstantibus in ludentium fauorem. De-
nque in præfata Authent. prohibetur, ne alijs
etiam ludis non prohibitis perdi possit ab vno
ludente supra vnum solidum, quod Sanchez
l. consil. c. 8. dub. 25. numer. 4. cum alijs dicit fer-
re duobus ducatis nostris æquialere. Aliæ
sunt prohibitiones municipales in Regno Ca-
stiliæ, quas referunt Sanchez dub. 26. Molina
d. 512. & Salas dub. 4. Quæstio igitur est, an
contra has leges ludentes lethaliter delin-
quant?

69 Delinquant lethaliter. Quia lex ob gravem
causam lata, nempe ad grauius, incommoda spi-
ritualia, ac temporanea vitanda violatur. Sic
plures, quos congerit P. Salas de ludo dub. 3.
numer. 5.

70 Non delinquant lethaliter. Quia vel leges il-
lae solum obligabant ad pœnam, vel non fue-
runt aliter receptæ, vel sunt iam vñ abroga-
te, Ita Molina d. 512. Salas ibi, numer. 2. San-
chez l. consil. cap. 8. dub. 25. numer. 5. Lessius
l. 2. c. 26. dub. 1. mm. 6. Azor. to. 3. l. 5. c. 27. q. 1.
Filliuc. tr. 37. cap. 4. n. 58. & alij plures, quos ipsi
affrunt. Quod idem in legibus Castelle præ-
dicti Auctores asserunt.

71 Hoc longè verius esse puto: Et quamuis Mo-
lina ibidem: Non audeat excusare à lethali lu-
dentes tesseres, seu taxillos, Hispanè Dados, quod
idem docent Cast. & Alcozer apud Sanch dub.
26. n. 6. iple autē n. 7. & Salas dub. 4. n. 10. plu-
res referens, generaliter loquuntur, & negant,
ex vi earū legum esse hodie obligationem gra-
uem à ludis prohibitis abstinendi. Aduerto ta-
men cum Sanctio n. 8. quando lex irritat tracta-
tionem dominij, prout lex Hispania videtur ir-
ritare circa milites in ludo taxillorū, peccari le-
thaliter contra iusticiam, cum sine titulo suffi-
cienti qui ita ludunt, accipere velint alienum.
Quod autem dictū est de iure civili, astringendum
de iure cōmuni Canonico respectu laicorum.
Nam licet in cap. Episcop. 35. dicatur, quod lai-

73 Delinquunt
plane gra-
uiter.

74 Grauius
non delin-
quunt.

75 Auctoris
iudicium.

76 Lethaliter
peccat aut
venialiter
saltem.

228 Theologiae Moralis Lib. XL.

Religiosos non posse à veniali excusari, si vel semel ludant, nisi vigeat necessitas excitandi, vel recreandi infirmum, vel aliud simile, cui non possit aliter satisfieri.

⁷⁶
*Nec le-
uiter, nec
venialiter
delinquunt.*
Minimè peccant, si ludis prohibitis non dent operam. Quia licitus est eis ludus, nec scandalum ingenerare potest, si modeste se gerant, & moderate ludant id ad quod prelati habent facultatem, ob solam animi recreationem. Ita Salas *de ludo dub. 24.* durum iudicans esse contrarium, & alij.

⁷⁸
*Auctoris
resolutio.*
Ego quidem existimo regulam desumi debere ex indecentia, quam iuxta præsentem rerum statum ludus Regularis statui offerre videtur. Vnde indubitanter assero hominem nostræ societatis chartis vel semel publice ludentem peccati lethalis esse reum. Id quod de PP. Capucinis, Carmelitanis Discalceatis ac similibus dixerim, quia in his Religionibus magis regularis disciplina viget. De aliis etiam Religiosis idem assererem, si in aliquibus exterior procedendi ratio non aliquantulum ab illo primitivæ observantiæ deflexisset statu. Tunc enim eiusmodi ludus magis indecens illis erat, maiusque secularibus generabat scandalum, quam hodie generat. Itaque gravitas huius obligationis indicanda est ex Regionis consuetudine, ex scandalo, ex frequentia, ex quantitate pecuniæ ludo expositæ, ex ludi qualitate (neque enim omnes sunt æque indecentes) & ex aliis similibus circumstantiis, quæ facile possunt variari. Profecto religiosum quemcumque ille sit, in secularium conspectu chartis ludentem haud audebo à veniali piaculo excusare.

DVBIVM XVII.

An si quis in ludo exponit rem furtivam alienam, aut apud se depositam: qui eam lucratus est teneatur, eam domino reddere, ubi scit, alienam esse?

⁷⁰
*Tenetur
quidem.*
Si res illa non sit usu consumptibilis, qui seam lucratus est cum Primum scierit alienam esse tenetur domino reddere. Quia ad id ratione rei acceptæ obligatur. Sic Mol. d. 518. Lessius l. 2. capite 26. dub. 5. Salas *de ludo dub. 8. num. 1.*

⁸⁰
*Non tene-
tur.*
Non tenetur eam domino reddere, sed potest eam reddere collusori illi, ut ab eo pretium, quod exposuit, recuperare. Quia cum ludens, rem illam habuerit ex contractu oneroso, & qui eam perdidit teneatur de eversione, sicut si vendidisset, ut hi Auctores admittunt: consequens est, ut si postea non possit possessor recuperare pretium ab eo, qui eam perdidit, valeat eidem, & non domino reddere, ut valorem recuperet, ut diximus supra de eo, qui bona fide rem alienam à fure emit, posse eidem eam reddere, ut pretium suum recuperet, aliter non recuperandum, ut se indemnem conferret. Ita Lugo 10. 2. de iust. d. 31. num. 13.

⁸¹
*Idem affir-
mo.*
Idem affirmo si aliter rem illam recuperare non valeat. Nam licet in casu nostro lucrans nullam pretium pro re illa dederit, non tamen

eam gratis habuit, sed ex oneroso contractu, imò, & quodammodo emit, periculum, cui se exposuit, perdidit: quod periculum dignum erat pretio, & nullum aliud pretium fuit statutum nisi res illa ludo exposita sub conditione, si vinceret. Si ergo uterque de eversione tenetur rei, quam ludo exponit, non video, cur ad recuperandum debitum suum non possit, qui eam lucratus fuerat, reddere ei qui perdidit. Sicut qui sub pignore mutuavit, scilicet postea pignus esse alienum reddere potest pignus mutuatario ad mutuum recuperandum.

DVBIVM XVIII.

Cum tibi in ludo pecunia deficeret, clam eam à colludente surripuisti, eaque postea lucratus es, habens quidem unde valeas eam pecuniam ablata restituere: Potesne lucrum id retinere?

⁸²
*Non potes
lucrum re-
tinere.*
Si fur non habebat, unde pecuniam illam restitueret, contractum ludi existimo fuisse nullum, atque idem non posse te lucrum ex ipso retinere. Quid si habebas unde pecuniam illam fortuitam restitueres? Adhuc non potes lucrum retinere. Quia ludus ille est involuntarius adversario, qui tamen nollet ludere, sciret, pecuniam illam esse sibi furto sublatam. Et quia non servatur in ludo æqualitas, in quo fur ludit quasi pecunia absente licet domi habeat, unde solvere possit. Sic Ledelma *summ. tr. 31. cap. secundum. concl. 7.* Salas *du. 8. n. 5.* dicens contrarium esse probabile.

⁸³
*Potes rui-
nere lucrum.*
Potes equidem id retinere lucrum. Quia etiā quando pecunia alteri sublatam fuisset, nollet ludere adversarius, si id sciret: & tamen ludus est validus. Et quia fur re vera ludis pecunia præsentem, quam facis tuam volens restituere pro furto ex pecunia absente, in ludo tamen tuam pecuniam præsentem exponis. Ita Sanch. lib. 1. *consil. capit. octavo. dubio 22. numero quarto* & alij.

⁸⁴
*Eiusdem
sententia memi-*
Idem affirmo. Nam quod fur ex iniuria pecuniam habuerit, quam ludo exponit, nimis extrinsecè se habet ad contractum sequentem. Alioquin, si ex bello iniusto captivus aliquis detineatur, & postea ad recreationem cum victoribus ibi ludat, non poterunt ipsi lucrum ex ludo retinere, quia iniusta captura dedit Ludo occasionem, qui non fuisset, captura non præcedente, quod tamen nemo diceret, quia nimis extrinsecè ac remote se habet ad ludum sequentem. Cum ergo in casu nostro adversarius non moveatur metu, aut minis ad ludendum, sed desiderio pecuniæ, quam præsentem videt, & hæc iam facta sit furis, non apparet (Magistri mei P. Ioannis de Salas venia) unde ludus sit irritus vel fur habere debeat lucrum restituendi obligationem.

DVBIVM

DVBIVM XIX.

*Id quod filius familias per totum annum
licite ludere potest, potestne etiam se-
mel initio anni totum simul ludere
cum animo in toto anno iterum non lu-
dendi?*

85 *Non potest.* **N**on potest. Quia patris consensus videtur
 esse, ut filius per totum annum eam animi
 laxationem habere valeat. Sic nonnulli, quos
 affert Sanch. de ludo c. 8. du. 7. n. 6.

86 Potest quidem. Quia si filius ejusmodi re-
 87 creationi renunciat, non videtur esse contra pa-
 88 tris voluntatem. Ita Sanch. citatur. Lugo to. 2.
 89 de inst. d. 31. n. 21.

Merito id ad his doctoribus affirmatur. Nam si pater annui ludu filij per totum annum, vt recreationi eius pronideat, filius iuste renunciat diutina illi recreationi, vt semel maiorem percipere valeat.

DVBIVM XX.

Qui lucratur à filiofamilias eam sum-
mam, quam toto anno posset perdere, de-
betne inquirere, an iam eo anno sum-
mam illam in aliis iacturis expleverit?

88 **D**Ebet profectò. Quia illud ipsum totam
summam eam simul ludo exponere, ge-
nerat probabile argumentum, quod filius iam
iterum summam aliam ludo exposuerit. Sic ali-
qui, quos, pressio nomine, Card. de Lugo memora-
rat, non omni eorum improbens sententiam,
10. 2. de inst. d. 3. 1. n. 2. 2.

Minimè debet. Quia in casu dubio melior
est conditio possidentis. Et quidem durum vi-
detur in dubio lucrantem obligare. Alioquin
enim, etiam si vnam aureum lucratum esse de-
beret illam restituere, ne forte iam prius totam
summam amiserit. Imò, & quicumque ab eo
elemosynam, vel dona aliqua acciperet, debe-
ret eo eandem causam reddere. Ita Sanch. c.
alijs de ludo c. §. dñ. 7. n. 6.

90
Astris
refutatio.

Ego autem exilium posse illud lucrum à
collatore retineri, si filiusfamilias consuetudi-
nem ludendi non habeat cum alijs. Nam si eam
habet, dabit ab eodem, vel ab alio inquiri, an
ultra id, quod ludere poterat, eo anno amiserit.
At si sciri non possit, retinere posse lucrum, ob
meliores possidentis conditiones. Igitur quā-
do non constat ex circumstantijs probabile pec-
nicium, quodiam in eo casu summam licitum
excederet, non video presumendum esse deli-
ctum, sed potius praesumerem, licite id aliena-
visse.

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. V.

DVBIVM XXI.

*Qui suprà summam illam, quam, patre
annuente, filius familias perdere
valet lucratus est, debetne
totum lucrum
resituere?*

DEbet totum lucrum reddere, nec suffi- 9i
cie excessum. Quia in hoc casu totus lu- Totum lu-
di contractus vitiosus redditur. Sic Alcozer l. de crum red-
ludo, c. 17.

Non debet totum reddere lucrum, sed solum
excessum. Quia quoad illum solummodo con-
tractus vitatur. Ita Sanchez *de ludo, c. 8. du. 8. n. 7.*
alios referens.

Scio Ioannem medina *de refiunt. quæfi.*
10. in simili cum Alcozer confentire, fed imme-
ritò. Nam fi quis fuprà pretium rigorum
mercis aliquid iniufte accipit, non vitiatu-
tus contractus, fed folummodo quoad excefs-
um. Vnde melius Sanchez opinatum eſſe cre-
diderim.

D V B I V M XXII.

*Si filius familias, qui potest verb. grat.
quinque aureos perdere, lucre in
successive triginta, potestne illos
triginta quinque tunc
ludere & perdere?*

MInime potest. Quia eo ipso quod illos
 24
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555

Potest plane, quando idem adhuc ludus per-
fegerat. Quia lucrum illud est solum, quod ab-
soluto ludo remanet. Ita Sylv. Ang. Nau. & alij
plures, quod congerit, ac sequitur Sanchez l. 1.
conf. c. 3. du. 8. n. 1.

hoc omnes, quos legi, fatentur. Vnde ego in- 96
fero, posse in eodem ludo perdere non solum *Auctoris*
id, quod lucratus fuerat, sed etiam id, quod de *placitum.*
suo perdere potuisset.

D V B I V M X X I I I .

Quando non est idem ludus sed sequenti die cum eodem, vel cum alio collusore filius familias ludum instituit, potestne perdere triginta illos aureos, quos quinque aureis, quos perdere poterat, fuerat lucratus?

Dixi *Dub. 22.* filium familias posse ludere, ac 97
perdere licite quinq; aureos, quos ex patris *Status qua-*
V *consensu sionis.*

V

consensu perdere poterat, & simul triginta alios, quos quinque illis fuerat lucratus, quando idem ludus perseverat. Iam requiro, num idem sit asserendum, quando non est idem ludus, sed die sequenti, aut post dies institui tor?

98
Perdere
illos non
potest.

Non potest illos triginta quinque aureos alio in ludo perdere. Quia post primum ludum terminatum iam videntur triginta illi aurei magis in patris cessis se possessionem. Sic Arm. Gabr. Rollet. apud Sanch. l. 1. conf. de ludo, c. 8. dub. 3. n. 2.

99
Potest illos
perdere.

Potest quidem. Quia pater volens ludum filio permittere, censetur licentiam dare, ut ludo exponat id, quod ludo lucratus fuerat, ne parum civilis ab eo qui perdidit, reputetur. Ita Sanch. ibid. citans Angelum, Sylvestr. Nauar. & alios. Melius hos opinatos esse existimo. Imo crediderim non solum cum idem, à quo lucratus fuerat, posse die sequenti totum illud perdere, sed & cum alijs diuersis: quoad hoc enim etiam videtur interpretatiuus patris adesse consensus; ut Sanch. numer. 3. & Bannes 2. 2. q. 32. a. 7. annotant.

DVBIUM XXIV.

Lucrum ex ludo suscepto ex qualibet tractione, nempe ex precibus, &c. debetne lucrante collatori restituere?

100
Debet restituere.

Secunda conditio ad ludi iustitiam est libertas, propterea coactione, ac dolo distinguitur. Trahens igitur alium ad ludum, quomodo cumque trahat nempe precibus aut importuna inuitatione, debet ei totum lucrum restituere. Quia preces illae, & instans inuitatio videtur trahere collatorem inuitum ad ludendum. Sic D. Tho. 2. 2. q. 32. a. 7. ad 2. Innocent. Palud. Turrecr. Tabie. apud Molinam d. 516.

101
Non debet restituere.

Non debet sic trahens lucrum restituere. Quia preces vel inuitatio simplex licet importuna nullam iniuriam continent, nec ullam causam inuoluntariam etiam mixtam. Ita Sanch. de ludo c. 8. dub. 9. n. 1. Mol. ibid. Lugo 20. 2. de iust. d. 31. n. 27.

102
Hos sequor

Hos sequor indicans Doctorem Angelicum haud locutum esse de qualibet tractione, sed de violenta. Volentes enim non tradimus, sed ducimus, nolentes vero trahimus.

DVBIUM XXV.

Quando tractio ad ludum est cum violentia, aut metu graui iniusto, debentne restituere illud lucrum is, qui traxit, & qui tractus fuit, si ipse lucratur?

103
Debent quidem.

Debent plane. Quia cum ludus petat aequalitatem, necesse est, ut vel uterque, vel neuter lucrari valeat. Quare cum trahens lucrari non possit, necesse est, quod neque etiam tractus, alioquin posset solus lucrari, & non

perdere. Sic Vich. Lud. Lopez, Alcozer, & alij, quos refert Sanch. de ludo d. 1. 1. m. 1. dicens hanc sententiam esse probabilem.

Neuter de bet lucrum restituere. Quia licet interceserit inuoluntarium mixtum ex parte tracti, fuit tamen voluntarium simpliciter, quod sufficit ad transferendum dominium lucra. Ita Molina d. 516. Franc. Garcia de contr. p. 2. c. 19. & probabilem docet Diana p. 2. tr. 3. ref. 27.

Ego autem communi ac veriori sententiae haerens, affirmo, illi, qui iniuste trahitur, ac cogitur polse lucrari, & lucrum retinere, trahentem tamen, si lucranti, debere lucrum tracto restituere. Fundamentum autem huius obligationis restituenti lucrum, non debet accipi ex iure, quod metus iniustus, vel violentia dat ad rescindendum contractum, sed ex alia radice, nempe ex obligatione, quae iniusta laesio, seu iniuria secum affert relata ad totum damnum ex iniuria subsequutum. Nam omnis iniusta laesio affert hanc obligationem vniuersalem reddendi indemnem eum, cui iniuria intulit, & rescindi totum damnum, quod ex occasione talis iniuriae ei subsequutum est in omni genere. Vnde si metu graui iniuste coegit Antonium ad equum vendendum, etiam si pretium iustum solueris, si tamen Antonius eam ob causam coactus est postea emere alium equum cariori pretio, debes hoc damnum ei relarcire, quod tua causa passus est, non quidem rescindendo contractum, qui mortuo iam fortasse equo rescindi non potest, sed reddendo ei indemnem à damno, quo ex tua iniuria ei est subsequutum. Cum ergo trahens per violentiam iniustum alium ad ludendum, inferat ei iniuriam in violentia, ac iniusta tractione, reus fit totius damni, quod ex violentia illi subsequitur, & debet eum reddere omnino indemnem obligatione scilicet ex iniusta laesione oborta. Fateor denique contractum ludi debere esse aequalem, vnde si coactus lucrari potest, poterit etiam cogens. Ex vi enim contractus vterque est aequalis, & ideo cogens etiam potest lucrari, & lucrum dominum acquirere, aliunde tamen manet ei obligatio, non ex contractu, sed ex iniuria extrinseca, ratione cuius debet damnum coactus relarcire.

DVBIUM XXVI.

Estne contra iustitiam, si aduersario errante contra se in numerandis punctis, vel in accipiendo primo loco, qui sibi competebat, eum de errore non moneas?

Est contra iustitiam. Quia lex ludi est, & conditio, ut ingenuè, & sine fraudibus ludatur. At sine ingenuitate ac fraudulenter ludis, qui aduersarius sic errantem non admonet. Sic Nau. Lud. Lopez, & alij apud Sanch. de ludo, c. 8. d. 4. Azor. p. 3. l. 5. c. 25. q. 2. Mol. d. 517. Reb. l. 1. 2. de iust. q. 3. qui addit, nisi forte lex ludi alibi sit, ut id non attendenti noceat.

Contra iustitiam non est. Quia ludi hae lex est, ut error proprius noceat erranti, dummodo alter positum non decipiat. Ita Alcozer, quem sequitur Sanch. illo d. 1. 4. Lessius, quem refert, ac lequitur Lugo tom. 2. de iust. d. 31. numero 26.

profecto

Sectio II. De Contract. Fortunæ 231

108
Iudicium
autoris.

Profecto circa ludū sunt fraudes duplici generis, quædam licitæ, & permittæ; quam sicuti in bello, an dolus, an virtus quis in hoste requirat? Sic etiam in ludo. Aliæ tamen sunt illicitæ, & iniustæ. Regula generalis est, fraudes illas, & camelas licitas esse, quæ secundum leges ludi illius communiter permittuntur, in dubio autem standum est peritorum iudicio. Circa quæstionem vero nostram secundam sententiam veniorem esse reor. Certum denique mihi circumstantes, qui errorem aduertunt, non teneri ex iustitia errantem admonere, nisi ea cura eis sit demandata, imò peccare contra iustitiam admonendo quoties aduersarius non tenetur ex iustitia illum admonere.

DVBIVM XXVII.

Debesne restituere. Antonio centum aureos, quos ab eo ob fraudes lucratus es: poterisne ab illa restitutione liberari, si tantundem cum eo perdes?

109
Causa præ-
mitti.

Erram est, si non perdas cum Antonio in eodem ludo, sed in alia die, te à restitutione faciendi non liberari. Nam hic ludus secundus est alius contractus diversus, in quo ille iuste lucratur, & ex vi cuius debes solvere nonnum debitorum. Non potes igitur vnica solutione duplici debito satisfacere. Difficultas est, quando in eodem ludo perdis cum eodem id, quod per fraudem iniuste lucratus fueras, an à restitutionis obligatione libereris.

110
Liberari
plane.

Liberaris quidem. Quia lucrum dicitur esse solum, quod finito ludo manet. Et quia ille videtur vnicius esse contractus. Sic Armilla v. *Ludus*, n. 7. Sanch. dicit esse probabile, *du. 19. n. 5.* & alijs doctis placere.

111
Non libe-
rari.

Minimè liberaris. Quia singule sortes, & commisiones sunt diversi contractus à præcedentibus independentes, in quibus denno vtique ludens subit nonnum periculum, quare ille, cui iam debebas delicto restituere, acquirat nonnum ius lucrandi, & per consequens acquirendi aliquid ultra id, quod aliunde ei debebatur, atque postea posset solum perdere, & nihil lucrari, cum solum posset acquirere nonnum titulum ad id, quod iam sibi debebatur. Ita Sanch. ibi, citans alios *Logo 10. 2. de iust. d. 31. nu. 39.*

112
Probabi-
lius.

Idem affirmo probabilius. Nam si clam accepisses ab eo inter ludendum aliquam pecuniæ quantitatem, quam postea ipse lucraretur, non libereris à restituendi obligatione ob furtum præcedens: Et idem dicendum in casu nostro, quod enim per fraudem abstulisti, furatus es, & debet restitui, nec potes vnica solutione duplici diverso debito satisfacere. Quod autem dicitur, lucrum esse solum quod finito ludo manet, habet solummodo locum in filiis familiaris qui ex patris consensu censetur habere facultatem exponendi iterum ludo lucrum, donec omnino absoluti uantur.

DVBIVM XXVIII.

Quando magis peritus in ludo possit non fingi, nec decipi, sed aduersarius à se ipso deceptus, (quia eius peritiam: ac dexteritatem non satis nouit) ludit, debetne lucrum restituere?

Restituere non debet. Quia non interuenit dolus, vel fraus ex parte peritoris, sed sola ignorantia, & deceptio ex parte alterius, hæc autem non irritat contractum, nec dat ius rescindendi, quando non est circa substantiam, sibi enim debet imputare de ceptus, quod non debite examinauerit circumstantias, & periculum, cui se exponerat. Imò in venditione non tenetur venditor saltem non interrogatus manifestare emptori proxime futuram mercium abundantiam, & pretij dimingtionem, qua cognita, nollet tanti rem emere. Sic Tolet. l. 5. cap. 27. n. 6. Dec. conf. 115. Conar. regula Peccatum, §. 4. n. 6. Nau. sum. c. 20. n. 18. Salas de ludo dub. 25. ait esse probabile.

113
Non debet
restituere.

Debet restituere. Quia error dat causam contractui, si enim alter peritiam, & excessum aduersarii cognouisset, nollet utiq; ludere. Et quia in ludo ad eius iustitiam requiritur æqualitas, quæ in prædicto casu deesset. Ita Mol. d. 517. *Les l. 2. c. 27. du. 5.* Reb. Med. Petr. Ledef. Eman. Azor. & alij, quos affert, ac sequitur Salas *circuitus*, n. 1. & omnes alij communiter, Sanch. c. 8. *du. 13. n. 1.* Qui immerito adiecit, certum esse, quod is, qui certus erat de suo notabili excessu, tenetur restituere illum nescienti, non enim est ita certum, quod doctores adeo graues obnegantur.

114
Restituere
debet.

Hanc ego sententiam merito præferendam duco propter æqualitatem, quæ ad ludi iustitiam requiritur. Nam sicut in emptione requiritur æqualitas inter rem & pretium, & in contractu societatis requiritur æqualitas inter spem lucri & partem, quæ sociis confert, & in omni permutatione requiritur æqualitas inter vnā rem & aliam, cum qua permutatur, sic etiam in ludo, in quo singuli volunt quasi emere spem lucri periculo iacturæ, requiritur inter spem, & periculum æqualitas, vt sit æqualitas inter datum, & acceptum. Vnde sicut in assecuratione non acciperetur iuste magnum pretium ab assecurante, quando periculum rei assecuratæ nullum, vel lenissimum esset, quia deesset æqualitas inter datum, & acceptum, sic in ludo non asseruatur iustitia, quando pro periculo certo perdendi datur spes nulla, vel lenissima lucrandi neque enim vlla sufficiens ratio differentie inter hunc contractum, & alios omnes onerosos apparet.

115
Hanc præ-
fero senten-
tiam.

DVBIVM XXIX.

Si peritiam, & excessum tuum alteri collusori noti sint, vel à te ei manifestentur potesne ipso adhuc ludere volente, lucrari?

Potes planè. Quia scienti, & volenti non fit iniuria. Sic Azor. p. 3. libro 5. cap. 25. quæstion. 4. & alij, quos affert, Potes planè

116

V 2

Salas

Escob. & Mend. Theol. Mor. Tom. V.

232 Theologiae Moralis Lib. XL.

Salas de ludo, du. 2. n. 4. non bene citans Molinam, cum id absolute non asserat sed cum limitatione mox asserenda Sanch. c. 8. du. 13. n. 7. plures citans.

117 Non potes. Quia sicut non sufficit ad iustitiam venditionis, si vitium rei emptori manifestetur, & adhuc rei cupiditate soluat pretium excessivum ultra eius valorem, neque enim donare censetur excessum, sed dare necessitate coactus, vel cupiditate rei quam aliter habere non potest, ita in ludo qui subit periculum illi pro spe lucris, quae non est, non praesumitur donare, sed dare ad obtinendam illam spe in ludi, quam aliter habere non potest. Quare protestatio sola non sufficit, nisi spontanea donatio ex circumstantiis possit praesumi. Ita Lugo 10. 2. de iust. d. 3. n. 50. Mol. d. 5. 17.

118 Existimo cum Molina (hac est eius limitatio) tunc posse lucrum retineri, quando praesumitur spontanea donatio, quae quidem praesumi potest, quando res est parva. Addo ego cum Card. de Lugo, vel quando generosus aliquis, & liberalis vult ludi delectationem ea nota iactura emere. Secus quando lucrum est magnum, non adsunt aliae circumstantiae, quae ostendant donandi animum, praesumitur enim potius non credidisse excessum, qualis re vera aderat, & ideo ludendi, ac experiendi affectu lusisse.

DVBIVM XXX.

An licite fiat hoc pactum: Antonius ludat pro se & pro Ioanne, ita ut dimidium iacturae Ioannes solvat, lucrum vero solum partem tertiam habeat?

118 Non sit licite, nisi forte Antonius subeat periculum soluendi poenam, si ludus erat prohibitus, quae quidem poena à solo Antonio exigeret ludente non à Ioanne, cuius vice ludit. Quia hic est quasi contractus societatis, in quo socius aequo debet de lucro, & de damno participare. Sic Sanch. de ludo c. 8. dub. 2. Alcozer de ludo c. 4. 4.

120 Licite fieri saepe potest. Quia in societate qui operam, & industriam apponit, & rursus dimidium capitalis, plus debet de lucro participare, & minus damni sentire, cum semper amittat operam, & industriam. Potest ergo contingere, quod opera, & industria Antonij in ludo digna sit tota illa retributione, v. gr. si in ludo pileae strenue partes sociorum suorum tueatur, qui merito, ut illum socium habeant possunt hanc illi indulgentiam concedere. Ita Card. de Lugo 10. 2. de iust. d. 3. n. 52.

121 Hoc verum existimo, & praefero. Hoc verum existimo Nam etiam saepe ex liberalitate Ioannis hoc provenire potest, tolet enim communiter is cuius nomine alius ludit, donare partem lucris ludenti retributione gratuita, licet nihil in iactura debuisset participare, quare non est facile pactum illud universaliter damnandum. Primam autem sententiam veriorum plerumque esse crediderim.

DVBIVM XXXI.

Qui ludit animo non soluendi, vel animo repetendi postea solutum ex beneficio legis repetitionem concedentes, si lucratur, potestne lucrum retinere?

Non potest. Quia decipit adversarium significans, se habere animum soluendi, & non repetendi, quam deceptionem si adversarius sciret, minime luderet. Et quia par debet esse utriusque conditio. Sic Lefl. l. 2. c. 16. n. 31. Lud. Lopez, & Victoria, quos asserit Sanch. citatus à Lugo 10. 2. de iust. d. 3. n. 53.

Potest quidem. Quia vitatur beneficio legis sibi concedentis, ne lucrare teneatur. Vnde alter sibi imputare debet cum velit ludere cum eo, qui beneficio legis potest non soluere, vel repetere, quo etiam beneficio ipse si vellet, possit uti. Ita Sanch. quem Lugo vii. sup. citat, & sequitur.

Hoc teneo, & confirmo. Quia animus soluendi vel non soluendi, aut soluendi, & non repetendi non est necessarius ad valorem contractus ludi: sicut nec animus soluendi votum, vel non petenda dispensationis voti est ad eius valorem necessarius. Ego sine tali animo contractus ludi validus fuit, & potuit ludens ius acquirere ad lucrum. Sicut coniux valide contrahit matrimonium, & acquirit ius ad corpus, & ad fidem uxoris; quamvis ipse contrahat cum animo non servandi uxoris fidem promissam.

DVBIVM XXXII.

Quando alter fingit se habere in crumena pecuniam, nec animum habet soluendi, cum posset soluere si vellet, potestne si lucratur, lucrum retinere?

Potest quidem. Quia si perderet, teneretur soluere, sicut si pecuniam adulterinam, & falsam pro vera apposuisset, teneretur etiam soluere veram, si perdidisset, & per consequens posset lucrari. Sic Sanch. apud Lugo 10. 2. de iust. d. 3. n. 58. Concl. de ludo, p. 3. n. 14.

Non potest. Quia alius si veritatem sciret, ludere nollit, & mendacio illo nocivo ad ludendum inducitur. Ita Lugo citatus.

Hanc sententiam iudico veriorum esse, quando ille alius, si veritatem sciret, ludere nollit, secus si conscius veritatis adhuc ludere velit. Certe quamvis ipse ex parte sua possit lucrari, ille tamen, qui dolo vitatur, videtur propter iniuriam obligatus ad refarcienda damna, quae decipio ex ludo provenient, & per consequens ad reddendum ei lucrum.

DVBIVM

DVBIVM XXXIII.

Lucrans in ludo prohibito teneturne extra iudicium restituere quod lucratus est?

¹²⁸ *Tenetur quidem.* **L**ucrans ludo legibus prohibito, restituere tenetur extra iudicium, siue antequam victus petat. Quia lucrum illud fuit inique acquisitum, & male parata restitutioni sunt obnoxia, & quia contractus lege prohibitus eo ipso est irritus. *Non dubium c. de legibus* Sic D. Thom. quem ait Lug. *to. 2. de inst. d. 3. n. 60.* quem tamen alij varie interpretantur. Bonavent. Sylvest. Tabie, & alij quos referunt Salas *de ludo dub. quint. numer. prim. & Sanchez capite octavo dub. 1. num. 1.* Alij autem ex iis dicunt restituendum esse victo, alij vero pauperibus saltem quando ipse non fuit prouocatus, sed prouocauit ad ludum.

¹²⁹ *Non tenetur.* Non tenetur restituere, antequam victus petat. Quia de iure naturæ non tenetur lucrans restituere, cum ludus, sit de se contractus iustus, & licitus: de iure etiam communi non est talis obligatio, cum leges humanæ contractum, vel translationem dominij non irritent, sed tantum præcipiant restitutionem in iudicio post sententiam. Ita Molina *d. 5. 13.* Bannes, Soto, Medina: & alij omnes, quos congerit Salas *dub. quinto & Sanchez cap. 8. dubio 1. n. 1. Lessi. l. 2. c. 26. dub. 3.*

¹³⁰ *Hinc communi quidam sententia ad hanc com- muni quidam sententia ad hanc com-* Huic communi veræ quidem sententiæ ad- haere. Nam & ex lege *Aleorum, Cod. de alea- toribus.* Doctores inferunt, etiam victo repe- tente, non esse obligationem reddendi, nisi re- petat in iudicio, ac sententia proferatur, vt col- ligitur ex verbis illis: *Et competentibus actioni- bus repetatur.* Nec aliter lex in praxi intellecta fuit, nec moribus humanis erat conueniens, Porro lex illa *Non dubium* solum vult, contra- ctum esse irritandum, retrotracta irritatione ad diem commissi criminis, vel initij contractus. vt Suarez *l. 5. de legib. c. 27.* exponit.

DVBIVM XXXIV.

Si victus prius renunciauere facultati restitutionis petende, vel promiserit se non petitu- rum, potestne adhuc eam petere?

¹³¹ *Potest plane.* **P**otest quidem. Quia simplex cessio non pri- uat iure, quod lex ei tribuit in boni com- muni fauorem: alioquin enim facillimè lex inani redderetur. Sic Lessi. *l. 2. c. 26. dub. 2. & alij* plures, quos refert, ac sequitur Salas *de ludo dub. 26. n. 7.*

¹³² *Non potest.* Non potest. Quia cessio illa videtur indica- re, illam nouam gerere gratiam donationem. Et quia collator illi cessionem nitens luit, qui for- tasse non luderet, si suspicaretur, aduersarium legis beneficio vsurum. Ita alij, quos affert Escob. & Menz. *Theol. Adral. Tom. V.*

Salas *vbi supra.*

¹³³ *Primam eligo sen- tentiam.* Profecto sententiam primam iudi- co esse ve- riorem. Et quidem si solvere non videtur dubi- um, quod non priuatur legis beneficio, omnes enim, qui iudunt, promittunt soluere, & ad hoc ipsum facta est lex, vt non obstante promissione solu- endi, non cogentur soluere. Vnde quando etiam promittit soluere, non obstante beneficio legis, videtur posse vi eius beneficio, nam lex vniuersaliter concedit soluti repetitionem, & non potuit ipse legis vim enervare. Quare idem dicendum reor, licet promiserit non petere re- stitutionem, quia promittere solutionem simpli- citer, est promittere solutionem irrevocabilem, & tamen lex vult, non obstante promissione soluendi restitutionem concedi: ergo concedi etiam debet, non obstante promissione non pe- tendi restitutionem. Attamen si illa promissio fieret post factam solutionem, censerem eam validam & irrevocabilem, quia tunc iam vide- tur esse noua donatio gratuita, & nihil habens commune cum ludo. Quare sicut posset valide donare aliquid aliud, sic videtur posse tunc va- lide donare ius, quod habet ad restitutionem petendam.

DVBIVM XXXV.

Iuravit quis soluere, & restitutionem non petere, potestne petere à Prælo iura- menti relaxationem, creditore inuito.

Si non solum promissit ludens, sed iuravit se soluturum, & nō vsurum beneficio legis ad repetendum, ex iuramento certum est obli- gari, quia cum possit non petere, & possit solu- ere (suppono enim, sine vilo peccato posse id fieri) debet propter iuramentum id obseruare. Mol. *d. 5. 15. Lessi. l. 2. c. 26. n. 26. & alij*, quos affert, ac sequitur Salas *de ludo dub. 26. n. 7.* Quæsierim vero, num possit, inuito creditore, petere à Præ- lato illius iuramenti relaxationem, atque ea ob- tenta, non soluere, vel solutum repetere?

Potest equidem, quia iuramentum illud nul- lum strictius ius addidit aduersario, sed solum- modo obligationem indidit promissori non pe- tendi restitutionem, dum iureiurando adstrin- geretur: ab hac autem obligatione expeditur, re- laxatione à Prælo impetrata. Sic Nau. Couar. Valent. Tolet. Vega, Henric. & alij, quos refert, ac sequitur Salas, *cit. n. 8.*

Minimè potest, quia cum iuramentum illud sit de re licita, & de solutione, quam absq. pec- cato accipere, & retinere potest victor, videtur contractum confirmare, & dare ius ex iustitia, in cuius præiudicium nequit Prælati relaxa- tionem concedere. Ita Lessi. *cit. Mol. ibid. Re- bel. & Sotus apud Salas vbi sup.*

Sequitur eminentis. Cardin. de Lug. *to. 2. de inst. d. 2. de contr. in communi, sect. 8. a. serēs in-* Idem *ramentum huiusmodi in materialudi confirma-* *affirmo.* re promissionem, quia ludens iuravit se soluturū & non vsurum beneficio legis ad repetendum, ex iuramento certum est obligari, quia cū possit non petere, & possit soluere, debet propter ius- iurandum id obseruare, ita Molin. & alij citati.

V 3 DVBIVM

D V B I V M XXXVI.

*Quando credito creditur, potestne lucrum
in conscientia retineri?*

138 **R**etineri non potest. Quia lex irritat om-
nem promissionem: ergo victus nullo mo-
do id debet ergo victor non habet ius ad
illud accipiendum, & per consequens iniuste
accipit. Sic Comitol. Soto, Castro, Alcozer, Cor-
duba, & alij apud Salas de ludo dub. 26. n. 6.

139 **P**otest retineri à lucrante iuste, si ei solvatur,
Potest reti- quia leges licet irritauerint promissiones, & vi-

etiam ab obligatione solvendi liberaverint, non-
quam tamen irritare domini translationem,
si quis lucratur: nec fortasse expediebat. Ita Sa-
las citat. Mol. d. 115. Bañes, Veg. Aragon. Salo-
ni. & alij multi, quos affert, & sequitur Sanch. c.
8. dub. 4. n. 2. Qui quidem loquuntur non solum
de iure communi, sed etiam de iure Hispano,
quo leges clarius prohibent ludum pecunia cre-
dita, etiam si ludus alioquin non sit prohibitus,
sed pilæ v. gr. vel similis.

Mihi quidem magis hæc sententia placet.
Dixi autem, *Nec fortasse expediebat*. Quia
nobiles, ut fidem datam, & honorem
suum ab omni nota liberarent adhuc solue-
rent, & lucrantes acciperent, nec lex talis de-
serviret, nisi ad illaqueandas subditorum con-
scientias.

LIBER